

Emotionele Stabiliteit van Moeder en een Depressie bij Adolescenten: De Rol van Sekse

Master thesis (201600201)

Universiteit Utrecht

Masterprogramma Clinical Child, Family and Education Studies

J.C.M Verhees, 5856027

Supervisor: D.A. Burke

2nd Assessor: Sanne Rasing

28 mei 2017

Voorwoord

Voor u ligt de masterthesis over emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten en het mogelijke verband ertussen. Deze masterthesis is geschreven ter afronding van de studie Clinical Child, Family and Education Studies aan de Universiteit van Utrecht. Het schrijven van de masterthesis heb ik als erg leerzaam ervaren. Zo heb ik geleerd om zelfstandig onderzoek te doen en dit te beschrijven. Graag wil ik van de gelegenheid gebruik maken om een aantal personen te bedanken die mij de gelegenheid hebben gegeven om deze masterthesis te kunnen schrijven. In de eerste plaats wil ik Delia Burke, mijn thesisbegeleidster van de Universiteit Utrecht, bedanken voor haar begeleiding, inzet en flexibiliteit. Daarnaast wil ik Sanne Rasing en Ilona Friso-van den Bos bedanken voor hun tijd en feedback op de masterthesis. Verder wil ik alle adolescenten en moeders, die hebben meegewerkt aan het onderzoek, hartelijk bedanken voor hun tijd en inzet!

Juliet Verhees,

Mei 2017

Abstract

Due to the fact that depression is a common problem worldwide, it is important to research the risk factors for developing a depression as an adolescent. The ecological model indicates that the development of a child is influenced by the constant interaction between a child's characteristics and the environment in which a child grows up. Parents' personality influences an adolescents' behaviour both directly and indirectly. Parents' personality is therefore seen as a possible risk factor. However, limited research has been carried out into the personality characteristics of emotional stability of mothers and depression on adolescents. This study examines the relation between mother's emotional stability and depression in adolescents' and if gender plays a role in this relationship. The research is part of the five-year longitudinal research project, CONflicts And Management Of RElationships (CONAMORE). The research sample consisted of 310 adolescents between the age of 15 to 18 years old and 310 mothers. These participants were recruited via twelve secondary schools in the province of Utrecht. Depression on adolescents was measured by the self-report questionnaire Children's Depression Inventory (CDI) and emotional stability of mothers was measured by the Transparent Bipolar Inventory (TBI). These questionnaires were filled out during home visits. The results of the research indicate a positive relation between mother's emotional instability and the development of a depression on adolescents. Gender does not play a role in this relationship.

Keywords: adolescents, mothers, depression, emotional stability, gender

Emotionele Stabiliteit van Moeder en een Depressie bij Adolescenten: De Rol van Sekse

Wereldwijd is depressie een veel voorkomend probleem. Er wordt gesproken van een aanzienlijke stijging van emotionele problemen bij adolescenten in de afgelopen 25 jaar (Colishaw, Maughan, Goodman, & Pickles, 2004; Costello, Erkanli, & Angold, 2006). Volgens Bronfenbrenner (1977) is de ontwikkeling van het kind het resultaat van voortdurende interactie tussen kenmerken van het kind en contexten waarin het kind opgroeit. Persoonlijkheid van ouders wordt daarbij gezien als een mogelijke risicofactor (van Rooijen, 2012). Eerder onderzoek heeft theorieën opgeleverd over het verband tussen persoonlijkheid van ouders en het gedrag bij adolescenten (Brook, Whiteman, & Zheng, 2002; Prinzie et al., 2005). Daarentegen zijn tot op heden weinig resultaten gepresenteerd die een verband aantonen tussen de emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten. Het huidige onderzoek zal zich richten op de emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten (Aken, 2007; Ellenbogen & Hodgins, 2004). Tevens zal er gekeken worden of het geslacht van adolescenten een rol speelt in de relatie tussen deze twee factoren. Wanneer geïdentificeerd kan worden dat de emotionele stabiliteit van moeder een voorspellende waarde is voor het ontwikkelen van depressieve symptomen bij adolescenten, kan hier in de praktijk op worden ingespeeld.

De adolescentie is een kwetsbare tijd voor het ontwikkelen van depressieve symptomen (Rudolph et al., 2000). Over het algemeen wordt een depressieve stoornis gekenmerkt door een langdurige depressieve stemming en een verminderde interesse of plezier in het ondernemen van activiteiten (American Psychiatric Association [APA], 2013). Naarmate kinderen ouder worden neemt de frequentie van depressieve stoornissen toe, met een piek tijdens de pubertijd (Kievit, Tak, & Bosch, 2009; van Rooijen, 2012). Dit komt doordat het risico op een depressieve stoornis toeneemt met de leeftijd. Voor de puberteit zijn de genetische invloeden voor het ontwikkelen van een depressieve stoornis nog klein, maar dit wordt groter tijdens de adolescentie (Rice, Thapar, & Harold, 2002; Thapar, Collishaw, Pine, & Thapar, 2012). Meisjes hebben over het algemeen een hoger niveau van depressieve symptomen dan jongens. Depressieve symptomen bij meisjes nemen toe vanaf de vroege adolescentie, terwijl de depressieve symptomen bij jongens juist minder worden gedurende de adolescentie (Kievit et al., 2009; Rudolph et al., 2000). Dit valt te wijten aan het feit dat meisjes vaker dan jongens een negatieve emotionele gesteldheid hebben, wat een verhoogd risico is op het ontwikkelen van een depressie (van Rooijen, 2012). Een depressieve stoornis bij adolescenten kan negatieve gevolgen hebben op de groei en ontwikkeling, schoolprestaties en relaties met vrienden en familie (Bathia & Bathia, 2007). Het is van

belang om verder onderzoek te doen naar de risicofactoren voor het ontwikkelen van een depressieve stoornis bij adolescenten, zodat er interventies geïmplementeerd kunnen worden om deze negatieve gevolgen te beperken.

De kans om een depressieve stoornis te ontwikkelen hangt af van de balans tussen beschermende factoren en risicofactoren. Individuele factoren en gezinsfactoren worden gezien als de grootste voorspellers (Leve, Kim, & Pears, 2005; van Rooijen, 2012). Dit sluit aan bij het bio-ecologische model van Bronfenbrenner (1977). Het bio-ecologisch model gaat ervan uit dat zowel individuele factoren als contextuele factoren van invloed zijn op problemen bij het kind (Gerard & Buehler, 2004). Er is bekend dat de persoonlijkheid van ouders zowel een directe als indirecte invloed heeft op het gedrag van adolescenten. Een directe manier van beïnvloeden is door middel van modelleringen (Brook et al., 2002; Prinzie et al., 2005) of door genetische factoren (Prinzie et al., 2005). Modellering is het waarnemen van gedrag van een ander, het onthouden ervan en vervolgens het uitvoeren van het waargenomen gedrag (Brook et al., 2002; Prinzie et al., 2005). Een indirecte manier is dat de persoonlijkheid van ouders de manier van opvoeden beïnvloedt, wat weer invloed heeft op het gedrag van kinderen (Prinzie et al., 2005).

De laatste twintig jaar is er onder wetenschappers consensus ontstaan over hoe je persoonlijkheid het beste kan definiëren. De meest toepasbare manier om persoonlijkheid te beschrijven is het Vijf Factor en Model (VFM) of de Big Five. Persoonlijkheid wordt in dit model onderverdeeld in vijf kenmerken: extraversie, vriendelijkheid, consciëntieusheid, emotionele stabiliteit en openheid voor nieuwe ervaringen (Goldberg, 1992). Aangezien moeder wordt gezien als de primaire opvoeder (LeMasters & DeFrain, 1989) en emotionele stabiliteit volgens onderzoek gerelateerd is aan vrouwelijke karaktertrekken (Costa, Terracciano, & McCrae, 2001; McBride, Bacchioni, & Bagby, 2004), zal er in dit onderzoek gericht worden op de emotionele stabiliteit bij moeder. Emotionele stabiliteit verwijst naar de mate waarin iemand ontspannen, kalm en stabiel is. Een emotioneel stabiel persoon ervaart weinig woede, vijandigheid, prikkelbaarheid, verdriet en zorgen (Goldberg, 1992). Ouders die in lage mate emotioneel stabiel zijn, hebben vaker kinderen die internaliserende gedragsproblemen laten zien (Aken, 2007; Ellenbogen & Hodgins, 2004). Internaliserende gedragsproblemen omvatten angstig, teruggetrokken, depressief gedrag en somatische klachten (Achenbach, 1991). Er is echter nog geen onderzoek gedaan naar dit verband die zich specifiek richt op moeders en een depressie bij adolescenten. Het is van belang om

de samenhang tussen emotionele stabiliteit van moeder en een depressieve stoornis bij adolescenten te onderzoeken, omdat dit mogelijk kan bijdragen aan passende interventies voor adolescenten met een depressieve stoornis.

Onderzoek heeft aangetoond dat vrouwelijke adolescenten kwetsbaarder zijn voor invloeden van ouders. Meisjes in de adolescentie zijn steeds meer gericht op relaties en hebben grotere emotionele behoeften dan jongens (Rudolph et al., 2000). Daarnaast worden jongens meer opgevoed om zelfstandig en autonoom te zijn dan meisjes (Bumpus, Crouter, & McHale, 2001). Dit in combinatie met hun gerichtheid op relaties kan er mogelijk voor zorgen dat meisjes kwetsbaarder zijn voor de invloeden van ouders. Gedrag kan volgens de sociale leertheorie van Bandura (1971) op verschillende manieren worden aangeleerd. Eén manier daarvan is het leren door gedrag van anderen te observeren en te imiteren. De theorie benoemt dat de status bij het leren van gedrag van belang is. Hoe hoger de status van de persoon, hoe groter de kans is dat het gedrag wordt geïmiteerd. Kinderen kennen hun ouders vaak een hoge status toe, waardoor ze het gedrag van hun ouders overnemen. Tevens imiteren kinderen de ouders van hetzelfde geslacht eerder dan de ouders van het andere geslacht. Dit houdt in dat vrouwelijke adolescenten eerder gedrag van moeder zullen overnemen en mannelijke adolescenten eerder gedrag van vader zullen overnemen. Dit wordt same-seks modeling genoemd (Bandura, 1971). Mogelijk geldt dit ook voor stemming en/of gevoelens, aangezien gedrag slechts een uiting is van gevoelens. Voor dit onderzoek zou dit betekenen dat meisje een grotere kans hebben om depressieve symptomen te ontwikkelen, wanneer moeder in lage mate emotioneel stabiel is. Echter is hier nog geen onderzoek naar gedaan. Het is van belang om hier onderzoek naar te doen, zodat de interventies hierop kunnen aansluiten.

Vanuit de bovengenoemde literatuurstudie is een centrale vraagstelling opgesteld. In hoeverre is er een relatie tussen een depressie bij adolescenten en de emotionele stabiliteit van moeder? En is die relatie sterker bij vrouwelijke adolescenten dan bij mannelijke adolescenten? Er wordt een negatief verband verwacht tussen emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten, dat wil zeggen dat hoe lager de mate van emotionele stabiliteit van moeder is hoe hoger de symptomen van een depressie bij adolescenten zijn (Aken, 2007; Ellenbogen & Hodgins, 2004). Daarnaast wordt er verwacht dat geslacht het verband tussen emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten modereert, namelijk dat het verband voor vrouwen sterker is dan voor mannen (Bandura, 1971; Bumpus et al., 2001).

Methodie

Participanten

De gegevens voor dit onderzoek werden verzameld als onderdeel van het vijfjarige longitudinale onderzoeksproject genaamd CONflicts And Management Of RElationships project (CONAMORE). Het longitudinale onderzoek richt zich op de interacties met ouders en leeftijdsgenoten, de emotionele toestand en de algemene bezigheden van adolescenten. Voor dit onderzoek zijn data gebruikt van de vijfde meting (2005) waarbij zowel adolescenten als moeders hebben deelgenomen. De steekproef voor dit onderzoek bestaat uit 327 adolescenten waarvan 159 jongens (48,6 %) en 168 meisjes (51,4 %). De leeftijd van de adolescenten tijdens deze meting varieerde tussen de 15 en 18 jaar oud ($M = 16$ jaar en 3 maanden, $SD = 0,53$). De meerderheid van de adolescenten (98,5%) is van Nederlandse afkomst. De overige adolescenten zijn van Marokkaanse afkomst (0,3%) en overige afkomst (0,3%). Het opleidingsniveau van de adolescenten was: VMBO (2,4%), MAVO/VMBOTL (0,9%), HAVO (31,2 %), HAVO/VWO (0,3%), VWO (41,6%) Gymnasium (8,9%), MBO (11,3%) en werk (0,9%). Er hebben in totaal 313 moeders meegedaan aan het huidige onderzoek. De leeftijd van de moeders varieerde tussen de 40 en 55 jaar ($M = 47$ jaar en 8 maanden, $SD = 3,83$). 81,4% van de moeders werkt, de overige moeders niet. Het opleidingsniveau van de moeders was: BO (0,3%), IBO (3,1%), VMBO (14,1%), HAVO (34,6%), MBO (7,6%), HBO (13,5%) en WO (11,9%).

Procedure

De participanten in dit onderzoek zijn verworven via twaalf verschillende aselect gekozen middelbare scholen in de provincie Utrecht. De participanten hebben een uitnodiging ontvangen om deel te nemen aan het CONAMORE onderzoek. Alle participanten zijn akkoord gegaan met de voorwaarden van het onderzoek. De participanten hebben vijf jaar lang een zelfrapportagevragenlijst ingevuld waarbij steeds een tussenpozen van een jaar werd aangehouden. Opgeleide onderzoeksassistentes voerden jaarlijks huisbezoeken uit, waarin zowel ouders als adolescenten de vragenlijsten onafhankelijk van elkaar moesten invullen. Tijdens het invullen van de vragenlijsten werden mondelinge en schriftelijke instructies gegeven. De onderzoeksassistente was erbij aanwezig, om eventuele vragen te beantwoorden. De gezinnen hebben jaarlijks 27 euro ontvangen voor hun deelname. De antwoorden van de participanten zijn geanonimiseerd.

Meetinstrumenten

Voor de onderzoeksvragen worden de constructen 'depressie' en 'emotionele stabiliteit' meegenomen in de analyses.

Depressie. Het construct “depressie” is gemeten met de vragenlijst Children’s Depression Inventory (CDI) (Craighead, Smucker, Craighead, & Ilardi, 1998). Depressie werd door de adolescenten gerapporteerd. De zelfrapportage vragenlijst bestaat uit 27 items. Adolescenten werden gevraagd om op een driepuntsschaal van 1 (niet waar) tot 3 (erg waar) antwoord te geven. Eén van de vragen die werd gesteld was: “ik ben de hele tijd verdrietig”. Hierbij staat een hogere score voor een hogere mate van depressie. De vragenlijst is als betrouwbaar en valide beoordeeld. Er werd een cronbachs *alpha* van .90 berekend. Dit betekent dat er sprake is van voldoende betrouwbaarheid.

Emotionele stabiliteit. Het construct ‘Emotionele stabiliteit’ is door de moeder van de adolescenten gerapporteerd. Om de emotionele stabiliteit van moeder te beoordelen zijn er vragen gesteld over de persoonlijkheid van moeder. De persoonlijkheid van moeder is gemeten met de vragenlijst Transparent Bipolar Inventory (TBI) (Goldberg, 1992). De vragenlijst bestaat uit 30 items, elk item werd beoordeeld op een zevenpuntsschaal. Hierbij kon men kiezen tussen antwoorden van 1 (klopt helemaal niet) tot 7 (klopt helemaal wel). Een van de vragen die gesteld was: “ik ben prikkelbaar”. De hoogte waarin er een eigenschap van toepassing is, bepaalt de mate van persoonlijkheid. De vragenlijst meet vijf persoonlijkheidskenmerken: extraversie, vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en openheid voor nieuwe ervaringen. Er zal echter voor dit onderzoek alleen gekeken worden naar de persoonlijkheidskenmerk emotionele stabiliteit. De vragenlijst is als betrouwbaar en valide beoordeeld. De cronbach *alpha* voor de persoonlijkheidskenmerk emotionele stabiliteit is $\alpha = .82$. Er is sprake van voldoende betrouwbaarheid.

Statistische Analyse

De resultaten uit de vragenlijsten zijn geanalyseerd met behulp van het programma Statistical Package for the Social Sciences 21 (SPSS). Om de kwaliteit van de data vast te stellen zijn alle vragenlijsten onderzocht op missende waarden. In totaal zijn er 17 participanten weggelaten uit de analyses. De reden hiervoor is dat een aantal moeders van de adolescenten de vragenlijsten niet had ingevuld of gedeeltelijk had ingevuld. Uiteindelijk bestaat de steekproef uit 310 adolescenten en moeders. Descriptieve statistieken zijn verkregen om een algemeen beeld van de gegevens te krijgen en om een eerste beeld te krijgen van eventuele verschillen op basis van geslacht, depressie bij adolescenten en emotionele stabiliteit van moeder. Door middel van een Pearson correlatie is bekeken in hoeverre de variabelen onderling correleren. De gegevens zijn vervolgens geanalyseerd met behulp van een multipale regressieanalyse. Daarbij is in eerste instantie bekeken in hoeverre er aan de assumpties van een lineair verband, normale verdeling, onderlinge onafhankelijke

voorspelfouten en gelijke variantie, is voldaan. Er is aan alle assumpties voldaan. Bij de multiële regressieanalyse is als afhankelijke variabele depressie bij adolescenten ingevoerd. Als onafhankelijke variabelen zijn de emotionele stabiliteit van moeder ingevoerd en de sekse van de adolescent. Tot slot is er een interactie effect van sekse en emotionele stabiliteit toegevoegd aan de analyse, zodat er gekeken kon worden naar de mogelijke modererende effect van geslacht.

Resultaten

De descriptieve gegevens zijn verkregen met betrekking tot depressie bij adolescenten en emotionele stabiliteit van moeder. Zie tabel 1 voor de minimum, maximum, gemiddelde en standaarddeviaties van de verschillende groepen.

Tabel 1

Minimum, maximum, gemiddelden en standaarddeviaties van studie variabelen

	Minimum	Maximum	<i>M</i>	<i>SD</i>
Depressie bij adolescenten	1,00	3,00	1,16	0,17
Emotionele stabiliteit van moeder	1,00	7,00	4,54	1,04

Noot. n =310.

Uit de Pearson correlatie in tabel 2 blijkt dat verschillende variabelen onderling correleren. Er is sprake van een significant negatieve correlatie tussen depressie bij adolescenten en de mate van emotionele stabiliteit bij moeder. Hoe meer depressieve symptomen bij adolescenten, des te lager de emotionele stabiliteit van moeder is. Daarnaast is er sprake van een significant negatieve correlatie tussen depressie bij adolescenten en het geslacht van de adolescent. Er zijn geen significante correlaties gevonden tussen emotionele stabiliteit van moeder en het geslacht van de adolescent.

Tabel 2

Pearson Correlatiecoëfficiënten tussen studie variabelen

	1	2	3
1. Depressie bij adolescenten	-		
2. Emotionele stabiliteit van moeder	-0,15*	-	
3. Geslacht van adolescent	-0,22*	0,03	-

Noot. n =310; * $p < 0,01$.

Hypothese 1 veronderstelt dat er een negatief verband bestaat tussen een depressie bij adolescenten en emotionele stabiliteit van moeder. Een multiple regressieanalyse is uitgevoerd, waarbij gekeken is naar de samenhang tussen depressie bij adolescenten en emotionele stabiliteit van moeder. Hierbij is depressie bij adolescenten de afhankelijke variabele en zijn emotionele stabiliteit van moeder en geslacht van de adolescent de onafhankelijke variabelen. Uit de multiple regressieanalyse blijkt dat het getoetste model significant is ($F(2, 307) = 11,68$), $p < 0,001$. Dit betekent dat het regressiemodel bruikbaar is voor het voorspellen van een depressie bij adolescenten. Het model is significant en verklaart 7,1% van de totale verklaarde variantie van een depressie bij adolescenten ($R^2 = 0,071$). In tabel 3 wordt de multipele regressieanalyse beschreven. Model 1 toont een significante samenhang tussen een depressie bij adolescenten en emotionele stabiliteit van moeder, $\beta = -0,14$, $p = 0,009$. Emotionele stabiliteit van moeder is significant negatief gerelateerd aan een depressie bij adolescenten. Dit houdt in dat hoe minder een moeder emotioneel stabiel is, hoe hoger een depressie score bij adolescenten. Hypothese 1 wordt op basis van deze gegevens aangenomen. Er is een significante samenhang tussen depressie bij adolescenten en geslacht, $\beta = -0,22$, $p < 0,001$. Het geslacht van de adolescent is negatief gerelateerd aan een depressie bij adolescenten.

Hypothese 2 veronderstelt dat het verband tussen een depressie bij adolescenten en emotionele stabiliteit van moeder afhankelijk is van het geslacht van de adolescent. Er zijn twee groepen gemaakt, namelijk jongens en meisjes. Een vergelijkbare regressieanalyse is uitgevoerd als voor hypothese 1, maar nu inclusief de interactie tussen emotionele stabiliteit van moeder en het geslacht van de adolescent. Het getoetste model is significant ($F(3, 306) = 8,49$, $p < 0,001$). De onafhankelijke variabelen verklaren gezamenlijk 7,7 % van de variantie depressie bij adolescenten ($R^2 = 0,077$). In tabel 3 wordt de multipele regressieanalyse

beschreven. Uit model 2 blijkt dat de interactie tussen emotionele stabiliteit van moeder en het geslacht van de adolescent niet significant is, $\beta = 0,08$, $p = 0,156$. Dit houdt in dat het verband tussen een depressie bij adolescenten en emotionele stabiliteit van moeder niet afhankelijk is van het geslacht van de adolescent. Hypothese 2 wordt op basis van deze gegevens verworpen.

Tabel 3

Multiple Regressieanalyse: Voorspellers van een depressie bij adolescenten

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Model 1					
Constante	1,30	0,04		30,17	< 0,001
Emotionele stabiliteit moeder	-0,02	0,01	-0,14	-2,61	0,009
Geslacht adolescent	-0,08	0,02	-0,22	-3,97	<0,001
Model 2					
Constante	1,30	0,04		30,21	< 0,001
Emotionele stabiliteit moeder	-0,02	0,01	-0,14	-2,63	0,009
Geslacht adolescent	-0,08	0,02	-0,22	-3,98	<0,001
Emo. stab. Geslacht adol.	0,01	0,01	0,08	1,42	0,156

Noot. $n = 310$. Emo. Stab. = Emotionele stabiliteit moeder, Geslacht adol. = geslacht adolescent.

Discussie

Dit onderzoek is uitgevoerd om de relatie tussen emotionele stabiliteit van moeder en depressie bij adolescenten te onderzoeken. Tevens is onderzocht of deze relatie sterker is bij vrouwelijke adolescenten dan bij mannelijke adolescenten. Er wordt een negatief verband verwacht tussen emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten, dat wil zeggen dat hoe lager de mate van emotionele stabiliteit van moeder is hoe hoger de symptomen van depressie bij adolescenten zijn (Aken, 2007; Ellenbogen & Hodgins, 2004).

Daarnaast wordt er verwacht dat geslacht het verband tussen emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten modereert, namelijk dat het verband voor vrouwen sterker is dan voor mannen (Bandura, 1971; Bumpus et al., 2001; Rudolph et al., 2000). De hypothesen zullen bevestigd worden als de verwachtingen worden waargenomen. De resultaten en implicaties van het onderzoek zullen kort toegelicht worden.

Uit de resultaten is gebleken dat emotionele stabiliteit van moeder significant negatief is gerelateerd aan een depressie bij adolescenten. Dit houdt in dat hoe lager de mate van emotionele stabiliteit bij moeder is, hoe hoger de symptomen van depressie bij adolescenten zijn. Dit komt overeen met de literatuur. Uit eerder onderzoek blijkt dat ouders die in lage mate emotioneel stabiel zijn vaker kinderen hebben die internaliserende gedragsproblemen laten zien (Aken, 2007; Ellenbogen & Hodgins, 2004). Er is echter nooit eerder gekeken naar de relatie tussen de emotionele stabiliteit van moeder en het ontwikkelen van een depressie bij adolescenten. Deze resultaten kunnen bijdragen aan de literatuur en preventieve interventies die gericht zijn op het voorkomen van een depressie. Een belangrijk doel hierbij zou kunnen zijn om moeders meer bewust te maken van hoe zij hun kinderen beïnvloeden met hun gedrag.

Tevens komt uit de resultaten naar voren dat er geen duidelijke verschillen zijn tussen vrouwelijke adolescenten en mannelijke adolescenten in het verband tussen emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten. Dit terwijl uit onderzoek naar voren kwam dat meisjes kwetsbaarder zijn dan jongens voor invloeden van ouders (Bumpus et al., 2001; Rudolph et al., 2000). Daarnaast imiteren kinderen ouders met hetzelfde geslacht eerder dan ouders van het andere geslacht volgens de same-sekse modeling theorie (Bandura, 1971). Een mogelijke verklaring voor dit verschil is dat de literatuur zich richt op het imiteren van gedrag, terwijl depressieve symptomen meer gaat over stemming en gevoelens.

Ondanks de zeer interessante en positieve resultaten van dit onderzoek zijn er ook een paar beperkingen. De resultaten van het onderzoek dienen met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd, omdat emotionele stabiliteit van moeder maar een klein deel van een depressie bij adolescenten voorspelt. Mogelijk zijn er andere variabelen die een grotere rol spelen. Dit zou mogelijk persoonlijkheid van het kind en opvoeding kunnen zijn. Een tweede beperking is de generaliseerbaarheid van het onderzoek. De steekproef bestaat voornamelijk uit Nederlandse gezinnen uit Utrecht met kinderen tussen de 15 en 18 jaar. De resultaten van dit onderzoek zijn mogelijk alleen te generaliseren naar gezinnen met deze kenmerken.

Ondanks de beperkingen van het onderzoek waren er ook sterke kanten. Een van de sterke kanten van het onderzoek is het aantal respondenten. Er hebben in totaal 310

respondenten meegedaan aan het onderzoek, wat de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot. Daarnaast is een sterke kant van het onderzoek dat de gevonden resultaten een bijdrage leveren aan het antwoord op de vraag of emotionele stabiliteit van moeder invloed heeft op een depressie bij adolescenten. Het huidige onderzoek vergroot de kennis met betrekking tot de rol die persoonlijkheidskenmerken van ouders hebben op het ontwikkelen van een depressie bij adolescenten.

Naar aanleiding van dit onderzoek kunnen aanbevelingen voor toekomstig onderzoek worden gedaan. Een eerste aanbeveling is het verder onderzoek doen naar de relatie tussen emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten. Hierbij zou er gekeken kunnen worden of de huidige resultaten hetzelfde zijn voor gezinnen met andere kenmerken zoals allochtone gezinnen en/of klinische doelgroepen. Daarnaast zou het interessant zijn om een vervolgonderzoek uit te voeren gericht op vaders of andere persoonlijkheidskenmerken. Mogelijk hebben vaders en/of andere persoonlijkheidskenmerken van ouders invloed op het ontwikkelen van een depressie bij adolescenten.

Concluderend kan gesteld worden dat er een significant negatieve relatie is tussen emotionele stabiliteit van moeder en een depressie bij adolescenten. De eerste hypothese van dit onderzoek kan wel bevestigd worden. De relatie is echter niet sterker voor vrouwelijke adolescenten dan mannelijke adolescenten. De tweede hypothese kan niet worden bevestigd. Mogelijk kan het bijdragen aan preventieve interventies die gericht zijn op het voorkomen van een depressie, aangezien een lage mate van emotionele stabiliteit van moeder bijdraagt aan het ontwikkelen van een depressie bij adolescenten. Een belangrijk doel hierbij zou kunnen zijn om moeders meer bewust te maken van hoe zij hun kinderen beïnvloeden met hun gedrag.

Referenties

- Achenbach, T. M. (1991). *Manual for the Youth Self-Report and 1991 profile*. Burlington: University of Vermont, Department of Psychiatry
- Aken, C. van., Junger, M., Verhoeven, M., Aken, M. A. G. van., Dekovic, M., & Denissen, J. A. (2007). Parental personality, parenting and toddlers' externalising behaviours. *European Journal of Personality*, 8, 993 – 1015. doi: 10.1002/per.643
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Bandura, A. (1971). *Social Learning Theory*. New York: General Learning Press.
- Bathia, S. K., & Bathia, S. C. (2007). Childhood and adolescent depression. *American Family Physician*, 1, 73-80. Geraadpleegd op https://www.mcgill.ca/familymed/files/familymed/childhood_and_adolescent_depression.pdf
- Bronfenbrenner, U. (1977). *Toward an experimental ecology of human development*. *American Psychologist*, 32, 513-531. Geraadpleegd op <http://maft.dept.uncg.edu/hdf/facultystaff/Tudge/Bronfenbrenner%201977.pdf>
- Brook, J. S., Whiteman, M., & Zheng, L. (2002). Intergenerational transmission of risks for problem behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 30, 65–76. doi: 10.1023/A:1014283116104
- Bumpus, M. F., Crouter, A. C., McHale, S. M. (2001). Parental autonomy granting during adolescence: Exploring gender differences in context. *Developmental Psychology*, 37, 163 – 173. doi: 10.1037/0012-1649.37.2.163
- Colishaw, S., Maughan, B., Goodman, R., & Pickles, A. (2004). Time trends in adolescent mental health. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 1350-1362. doi:10.1111/j.1469-7610.2001.00335.x
- Costa, P. T., Terracciano, A., & McCrae, R. R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 322-331. doi: 10.1037//0022-3514.81.2.322
- Costello, E. J., Erkanli, A., & Angold, A. (2006). Is there an epidemic of child or adolescent depression? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47, 1263-1271. doi:10.1111/j.1469-7610.2006.01682.x
- Craighead, W. E., Smucker, M. R., Craighead, L. W., & Ilardi, S. S. (1998). Factor analysis of the Children's Depression Inventory in a community sample. *Psychological Assessment*, 10, 156-165. doi:10.1037/1040-3590

- Ellenbogen, M., & Hodgins, S. (2004). The impact of high neuroticism in parents on children's psychosocial functioning in a population at high risk for major affective disorder: A family-environmental pathway of intergenerational risk. *Development and Psychopathology, 16*, 113-136. doi:10.1017/S0954579404044438
- Gerard, J. M., & Buehler, C. (2004). Cumulative environmental risk and youth problem behavior. *Journal of Marriage and Family, 66*, 702-720. Geraadpleegd op <http://cleanaccess.uncg.edu/hdf/facultystaff/Buehler/ethnicity/cumulative%20environmental%20risk%20behaviors.pdf>
- Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the Big-Five structure. *Psychological Assessment, 4*, 26-42 geraadpleegd op http://projects.ori.org/lrg/PDFs_papers/Goldberg.Big-Five-Markers.Psych.Assess.1992.pdf
- Kievit, T., Tak, J. A., & Bosch, J. D. (2009). *Handboek psychodiagnostiek voor de hulpverlening aan kinderen (7e editie, pp. 634)*. Utrecht: De Tijdstroom.
- LeMasters, E. E., & DeFrain, J. (1989). *Parents in contemporary America. A sympathetic view*. Belmont, CA: Wadsworth
- Leve, L. D., Kim, H. K., & Pears, K. C. (2005). Childhood Temperament and family environment as predictors of internalizing and externalizing trajectories from age 5 to 17. *Journal of Abnormal Child Psychology, 33*, 505-520. doi:10.1007/s10802-005-6734-7
- McBride, C., Bacchioni, J. R., & Bagby, R. M. (2004). Gender differences in the manifestation of sociotropy and autonomy personality traits. *Personality and Individual Differences, 38*, 129-136. doi: 10.106/j.paid.2004.03.014
- Prinz, P., Onghena, P., Hellinckx, W., Grietens, H., Ghesquière, P., & Colpin, H. (2005). Direct and indirect relationships between parental personality and externalizing behaviour: The role of negative parenting. *Psychologica Belgica, 45*, 123-145. doi: 10.5334/pb-45-2-123
- Rice, F., Harold, G., & Thapar, A. (2002). The genetic aetiology of childhood depression: a review. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 43*, 65-79. doi:10.1186/gm189
- Rooijen, K. van. (2012). *Oorzaken van depressie*. Geraadpleegd op http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Risicofactoren_Depressie.pdf
- Rudolph, K. D., Hammen, C., Burge, D., Lindberg, N., Herzberg, D., & Daley, S. E. (2000). Toward and interpersonal life-stress model of depression: The developmental

context of stress generation. *Development and Psychopathology*, 12, 215-234.

doi:10.1017/S0954579400002066

Thapar, A., Collishaw, S., Pine, D. S., & Thapar, A. K. (2012). Depression in adolescence.

Lancet, 379, 1056–67. doi: 10.1016/S0140-6736(11)60871-4